

De vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat heeft een aantal vragen en opmerkingen aan de Minister voor Klimaat en Energie voorgelegd over de brief van 17 juni 2022 «Appreciatie REPowerEU» (Kamerstuk 22 112, nr. 3438), de brief van 24 juni 2022 « Fiche: Gezamenlijke mededeling EU-strategie voor externe energiebetrekkingen» (Kamerstuk 22 112, nr. 3447) en de brief van 24 juni 2022 «Fiche: Mededeling EU-strategie voor zonne-energie» (Kamerstuk 22 112, nr. 3448).

De voorzitter van de commissie,
Agnes Mulder

De adjunct-griffier van de commissie,
Reinders

I	Vragen en opmerkingen vanuit de fracties	2
II	Antwoord / Reactie van de Minister	11

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie nemen kennis van de voorstellen van de Europese Commissie in het RepowerEU-voorstel. Deze leden willen net als de Europese Unie en het kabinet zo snel mogelijk de afhankelijkheid van Russische fossiele energiebronnen afbouwen. Het is onacceptabel dat Rusland energie inzet als geopolitiek instrument en de opbrengsten van de importen gebruikt om de oorlog in Oekraïne te bekostigen. Deze leden zijn dan ook blij met het REPowerEU-voorstel om onze afhankelijkheid van Rusland zo snel mogelijk af te bouwen. Tegelijkertijd hebben zij vragen bij het gebrek aan concreetheid in het RepowerEU-voorstel. De genoemde getallen bij de doelen lijken willekeurig en in het plan komen weinig handvatten naar voren die het lidstaten makkelijker maken om de voorgestelde hogere ambities te bereiken, bijvoorbeeld rond staatssteunregels en het verkorten van vergunningsprocedures. Tot slot hebben deze leden een aantal vragen over de financieringsvoorstellen.

De leden van de VVD-fractie hebben allereerst vragen over de doelstelling van de Commissie. Waarom verwacht de Commissie pas in 2027 volledig van Russisch gas af te kunnen stappen? Hoe denk de Minister hier over? Kan dit niet sneller? Maant hij de Europese Commissie tot meer ambitie op dit vlak? Hoe gaat Europa er daadwerkelijk voor zorgen dat Russisch gas de markt uitgeduwd wordt, bijvoorbeeld via heffingen?

De leden van de VVD-fractie willen weten op basis van welk model de Commissie haar aannames maakt. Veel van de getallen en doelstellingen die genoemd worden, komen als optimistisch over en lijken weinig oog te hebben voor de huidige knelpunten die al bij de uitvoering komen kijken. De doelen voor groene waterstof lijken bijvoorbeeld vrijwel onhaalbaar. De leden van de VVD-fractie hadden al hun twijfels of het ophogen van het doel naar 50 procent haalbaar zou zijn, maar een verhoging naar 75 procent is zeker onhaalbaar. Rondom energiebesparing en de uitrol van zonne-energie lijkt er ook weinig rekening gehouden te worden met bestaande knelpunten, zoals de tekorten op de arbeidsmarkt en de problemen op het elektriciteitsnet. Daarnaast vinden deze leden ook de voorstellen omtrent extra import van liquefied natural gas (LNG) erg optimistisch. Dit baart deze leden zorgen. Hoe apprecieert de Minister de haalbaarheid van elk van deze zojuist genoemde voorstellen? Over welk voorstel maakt hij zich zorgen, gezien de haalbaarheid? Heeft de Minister het onderliggende model ingezien waarmee de Europese Commissie de haalbaarheid en kosten van het RePowerEU-voorstel toetst? Is dit model transparant en kan het worden bekeken door de vrije pers en onafhankelijke onderzoekers, zodat goed getoetst kan worden of de aannames inderdaad realistisch zijn? Als het model nog niet openbaar is, wil de Minister dan pleiten voor de openbaarmaking ervan, gezien het grote belang van de besluitvorming die op basis van dit model plaatsvindt?

De leden van de VVD-fractie steunen het voorstel in de eerste actielijn om in te zetten op energiebesparing, maar deze leden zien nog weinig concrete voorstellen die hier daadwerkelijk toe zullen leiden. Een verhoging van de doelstelling leidt niet automatisch tot een betere uitkomst als onderliggende knelpunten niet worden opgelost. Hoe apprecieert de Minister de haalbaarheid van de hogere energie-efficiëntiedoelstelling? Is de uitvoerbaarheid en haalbaarheid van de

voorstellen al getoetst voor Nederland? Zo nee, is de Minister bereid om een haalbaarheidstoets hiervoor te laten uitvoeren, conform de eerder uitgevoerde haalbaarheidsstudie naar de 50 procent groene waterstof doelstelling in 2030? Ziet de Minister ook concrete handvaten vanuit de Europese Commissie die energiebesparing in Nederland vergemakkelijken, zo ja welke? Zijn de Europese voorstellen op dit vlak minder ambitieus dan het huidige beleid dat Nederland al implementeert? In hoeverre houdt een generieke energie-efficiëntiedoelstelling rekening met het niveau van energiezuinigheid die lidstaten al bereikt hebben? Welke maatregelen heeft het kabinet gerapporteerd om te implementeren zodat op korte termijn zal worden voldaan aan de vraagvermindering? Tot hoeveel besparing zullen deze maatregelen leiden?

De leden van de VVD-fractie onderschrijven het belang van de tweede actielijn om sterk in te zetten op diversificatie van de invoer van energie. Doordat de laatste jaren hier te weinig op is ingezet, zijn veel lidstaten sterk afhankelijk van Rusland geworden voor de import van fossiele brandstoffen. Dit moet in de toekomst worden voorkomen. De leden van de VVD-fractie hebben dan ook grote zorgen nu blijkt dat de Europese Commissie wederom fors lijkt in te zetten op import van energie uit onvrije landen. Eerst via Ing-import uit het Midden-Oosten en later met waterstofimport uit andere onvrije landen. Deze leden vinden deze nieuwe strategische afhankelijkheden onwenselijk. Zij zijn van mening dat er binnen de Europese Unie eerst zoveel mogelijk moet worden ingezet op energie-onafhankelijkheid en dat er daarna pas gekeken moet worden naar import van buitenaf. In hoeverre pleit de Minister voor nationale Europese energieproductie? Wordt er concreet beleid voorgesteld door de Commissie om onze strategische afhankelijkheid van autocratieën op energiegebied te verminderen?

De leden van de VVD-fractie zijn het eens met de kabinetsinzet om de participatie aan het EU-Energy Platform op vrijwillige basis te laten plaatsvinden. Tevens vinden deze leden het ook belangrijk dat de gezamenlijke inkoop en aggregatie van de vraag niet marktverstoring werkt. Zij vragen dan ook of de Minister voornemens is om een impactanalyse, waar ook naar wordt gerefereerd in de appreciatie, te laten uitvoeren.

De leden van de VVD-fractie zijn groot voorstander van actielijn drie, het versnellen van de energietransitie. Deze leden zijn positief over de snelle opschaling van de productie en import van groene waterstof. De ambities van de Europese Commissie lijken echter vrijwel onhaalbaar. De leden van de VVD-fractie zien dat de voornaamste knelpunten nog niet opgelost worden. Doet de Europese Commissie voorstellen om de productie van elektrolyzers te verbeteren en om schaalvoordelen te behalen? De Minister geeft aan dat recent onderzoek van TNO laat zien dat het 50-procent-doel groene waterstof voor de industrie al bijna onhaalbaar was, laat staan de verdere verhoging die hier voorgesteld wordt. Wat gaat de Minister doen om de onrealistische verhoging van de ambities te voorkomen? Hoe apprecieert de Minister het feit dat de Europese Commissie stevig inzet op een grote waterstofimportcorridor vanuit Oekraïne, gezien de onzekerheden in het conflict? Waarom heeft de Europese Commissie nauwelijks oog voor paarse waterstof in deze voorstellen, ook gezien het grote opgestelde vermogen van kernenergie in diverse lidstaten? Is de Minister bereid om te pleiten voor meer flexibiliteit in de waterstofdoelen en daarbij ook paarse en circulaire waterstof mee te nemen?

De leden van de VVD-fractie nemen kennis van de voorstellen van de Commissie om de procedures voor vergunningverlening voor nieuwe hernieuwbare energie-installaties en energie-infrastructuur in lidstaten van de Europese Unie te versoepelen en te versnellen. Deze leden hebben hierover enkele vragen. Waarom wordt er enkel voor hernieuwbare energieprojecten gekozen, en niet voor bijvoorbeeld uitbreiding van het

elektriciteitsnet of de bouw van nieuwe kerncentrales? Wanneer zou gebruik gemaakt kunnen worden van deze versnelde procedures? Daarnaast constateren deze leden dat de Europese Commissie expliciet aangeeft dat de staatssteunregels niet aangepast gaan worden om een versnelde transitie mogelijk te maken. In hoeverre ziet de Minister staatssteunregels als knellend wanneer het aankomt op de versnelde verduurzaming van de Nederlandse industrie? Op welke vlakken is dit vooral hinderend? Voert de Minister hier gesprekken over in Brussel om deze knelpunten weg te nemen? De Europese Commissie kondigt aan te streven naar tien miljoen warmtepompinstallaties in de aankomende vijf jaar. Op welke manier wordt het doel van de tien miljoen warmtepompen verdeeld over de lidstaten? Wordt daarbij rekening gehouden met de nationale plannen die er al liggen? Wat zou het betekenen voor Nederland? Vergt het een aanscherping van de huidige plannen? De leden van de VVD-fractie vinden het een gemiste kans dat er geen voorstellen zijn uitgebracht op het gebied van toegang tot kritieke grondstoffen voor de energietransitie. Wanneer verwacht de Minister dat de Commissie de aangekondigde wetgevingsvoorstellen zal uitbrengen? Is de Minister bereid om bij de Europese Commissie aan te dringen op haast op dit vlak? Hoe kijkt de Minister naar mijnbouw, onder strenge en heldere voorwaarden, binnen de Europese Unie om de afhankelijkheid van onder andere China af te bouwen? De leden van de VVD-fractie hebben enkele vragen over de inzet op biograndstoffen. Hoe sluiten de ambities van de Commissie onder de voorstellen voor biograndstoffen aan bij de ingezette nieuwe Nederlandse koers, waarbij we de nieuwe subsidiëring van laagwaardige toepassingen per direct stoppen? Is de Minister bereid om ook te pleiten voor strengere criteria op de inzet van biograndstoffen in het RepowerEU-voorstel? De leden van de VVD-fractie constateren dat de Europese Commissie stelt dat er 210 miljard euro extra nodig is om de ambities van RePowerEU te behalen. Daarnaast constateren De leden van de VVD-fractie dat de Europese Commissie het zogenaamde sociale klimaatfonds (SCF) koppelt aan het voorstel. De koppeling met het sociaal klimaatfonds is er niet volgens deze leden. Zij vragen de Minister of hij deze mening deelt. Over de extra uitgifte van Emissions Trading System (ETS) rechten hebben de leden van de VVD-fractie eerder al vragen gesteld. Deze leden vragen een nadere toelichting hoe tot dit totaalbedrag is gekomen. Kan de Minister inzichtelijk maken wat de specifieke uitgaven zijn die 210 miljard euro extra behoeven en ook wat de indicatieve verdeling over lidstaten zou zijn van deze uitgaven?

De leden van de VVD-fractie hebben ook kennisgenomen van het Commissievoorstel om het ongebruikte leningendeel van de Recovery and Resilience Facility (RFF) in te gebruiken voor de RePowerEU ambities. Zij wijzen in dit licht op de aangenomen motie-Heinen c.s. (Kamerstuk 21 501-07, nr. 1860) en vragen de Minister te bevestigen dat deze motie onverkort wordt uitgevoerd. Koppelt de Commissie dezelfde strikte voorwaarden van hervormingen aan de inzet van deze middelen? Welke voorstellen doet de Commissie ten aanzien van de financiering van de inzet van deze middelen? Deelt de Minister de mening dat lidstaten in beginsel zelf aan de lat staan om hogere doelen en ambities te behalen? De robuustheid van ons energiesysteem en leveringszekerheid zijn gebaat bij Europese samenwerking, maar blijven een nationale bevoegdheid. De leden van de VVD-fractie zijn het niet eens met het voorstel van de Europese Commissie om extra ETS-rechten te veilen. Bestaat er de kans dat deze extra veiling de werking en het vertrouwen in het succesvolle ETS-instrument verstoort? Zal de veiling van extra ETS-rechten niet resulteren in een verhoogde CO₂-uitstoot? Zou de extra veiling leiden tot een daling in de ETS-prijzen waarbij de Europese Commissie eenmalig extra geld binnenhaalt, maar de lidstaten juist minder ETS-inkomsten zien

binnenvloeiën die bestemd zijn voor verduurzaming? De leden van de VVD-fractie vinden het voorstel van de Commissie voor deze extra veiling bijzonder zorgwekkend en steunen dan ook de lijn van het kabinet. De leden van de VVD-fractie zijn positief over actielijn vijf waarin de Europese Commissie de lidstaten oproept om hun risicoparaatheid te versterken. De VVD vindt het van belang dat lidstaten noodplannen hebben klaarliggen voor het moment dat Rusland daadwerkelijk de gaskraan dichtdraait of als er zich in de toekomst andere verstoringen van de gastoevoer voordoen. De leden van de VVD-fractie lezen daarnaast dat de Commissie aangeeft dat in een geval van gastekorten er door buurlanden een beroep op de solidariteit van Nederland gedaan kan worden. Hoe groot zou een mogelijk beroep zijn in het geval van een Russische gasboycot de komende winter? Deze leden constateren dat de versnelde kernuitstap van Duitsland kan leiden tot risico's met de leveringszekerheid de komende winter. Zij willen dat de Minister voorkomt dat de Nederlandse industrie afgeschakeld moet worden omdat Duitsland de kernuitstap alsnog doorzet. Is de Minister bereid om zowel de dialoog met de Europese Commissie als ook met Duitsland hierover aan te gaan?

De leden van de VVD-fractie hebben vragen over het voorstel van de Commissie om te bezien of maximumprijzen een nuttige interventie in de energiemarkt zijn. Heeft de Minister voorbeelden van de succesvolle inzet van het instrument maximumprijzen waarbij de marktprijs voor import hoger lag? Waar zouden de kosten voor het bevriezen van prijzen terecht komen? Bij energieleveranciers of bij de staat? Is het volgens de Minister dan niet verstandiger om naar andere instrumenten te kijken? Is het bekend welke kosten gepaard gaan met de huidige voorstellen van de Commissie? De leden van de VVD-fractie steunen op dit punt de inzet van het kabinet dat er zoveel mogelijk moet worden gekozen voor alternatieve maatregelen, zoals nu ook in Nederland gebeurt.

De leden van de VVD-fractie constateren tot slot dat in het RepowerEU-voorstel ook onderwerpen uit de weg worden gegaan. Het voorstel zegt nog wel het een en ander over de import van gas, maar op het gebied van zowel de inzet van kolen als ook kerncentrales blijft het voorstel en de publieke communicatie stil. Is de Minister bereid om, samen met Frankrijk conform de motie Erkens c.s. (Kamerstuk 21 501-33, nr. 906) te pleiten voor een prominentere rol voor kernenergie in het Fit-for-55-pakket? De leden van de VVD-fractie zijn van mening dat een energiecrisis niet het juiste moment is om noodzakelijke oplossingen en technieken om politieke redenen te laten afvallen. Zeker geen technieken die de inzet van fossiele brandstoffen kunnen verminderen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben met instemming kennisgenomen van de voorstellen uit het REpowerEU Plan van de Europese Commissie. Deze leden onderschrijven de noodzaak om zo snel als mogelijk de afhankelijkheid van Russische fossiele grondstoffen af te bouwen, onder andere met het voeren van ambitieus klimaatbeleid. Deze leden hebben nog vragen bij het voorstel.

De leden van de D66-fractie vragen de Minister in te gaan op hoe de besluitvorming, uitvoering en implementatie van de REpowerEU voorstellen zich verhouden tot die van de Fit-for-55-voorstellen. In het geval de Energy Efficiency Directive wordt de doelstelling bijvoorbeeld verhoogd. Heeft dit effect op de inwerkingtredingsdatum? Worden deze later «ingevoegd» in de implementatiewetgeving of wordt dat separaat gedaan? Wat is de verwachting ten aanzien van de inwerkingtreding van de REpowerEU-voorstellen?

De leden van de D66-fractie lezen dat de Commissie voorstelt om energie-audits in te stellen. Deze leden vragen de Minister om dit toe te

lichten. Wat behelst een energie-audit? Wat doet Nederland nu al op dit gebied en hoe verhoudt zich dat tot het Commissievoorstel. Wordt er op dit moment al een haalbaarheids- en uitvoeringstoets gedaan om te bezien of een energiebesparingsdoelstelling van 13 procent mogelijk is? Wanneer kan deze met de Kamer worden gedeeld? Betekent een dergelijke ophoging ook een verhoging van de jaarlijkse verplichtingen die volgen uit de herziening in het kader van de Europese Energie-Efficiency Richtlijn (EED) onder Fit for 55?

De leden van de D66-fractie vragen ten aanzien van een subsidieverbod op stand alone fossiele brandstofinstallaties per 2025 de Minister nader toe te lichten om wat voor soort apparaten het hier gaat. Betreft dit bijvoorbeeld aggregaten? Deze leden lezen dat het kabinet positief staat tegenover de voorgestelde maatregelen om duurzaam vervoer te stimuleren, waaronder het bevorderen van elektrisch rijden en actieve mobiliteit. Om wat voor maatregelen gaat het hier? Gaat Nederland aanvullend beleid, bovenop het bestaande en geplande beleid ter stimulering van duurzaam vervoer en actieve mobiliteit ondernemen als gevolg van het RePowerEU-voorstel?

De leden van de D66-fractie lezen met instemming over de mogelijkheden om tot gezamenlijke inkoop van energie. Deze leden vragen de Minister welk tijdspad hierbij wordt verwacht. Wat zijn de voor- en nadelen van verplichte gezamenlijke inkoop van energie? Waarom is Nederland hier geen voorstander van? Valt de inkoop en import van duurzame(re) vormen van energie straks ook onder dit mechanisme, zoals waterstof? De leden van de D66-fractie lezen dat de Commissie voorstelt de vergunningverlening voor nieuwe hernieuwbare energie-installaties te versoepelen. Is er een afbakening in grootte van een project, bijvoorbeeld op basis van gereduceerde CO₂, energieverbruik of financieel, om in aanmerking te komen voor een dergelijke versoepeling? Heeft het kabinet al projecten of gebieden op het oog waar zij een versnelling zou willen realiseren? Hoe verhoudt zich dit tot de stikstofproblematiek in Nederland?

De leden van de D66-fractie lezen dat de Commissie verzoekt noodzakelijke gasprojecten op te nemen in de nationale herstel- en veerkrachtplannen (HVP). Worden de investeringen van de ombouw van Grijskerk naar laagcalorisch gas, de aanleg van nieuwe lng-terminals en de subsidietenders om de gasopslagen te vullen hierin mee genomen? Kan de Minister meer gedetailleerd ingaan op de afbakening (in tijd) van de investeringen in fossiele energie waar het kabinet op inzet?

De leden van de D66-fractie hebben enkele vragen over de financiering van REPowerEU. In hoeverre heeft Nederland gebruik gemaakt of is zij voornemens gebruik te maken van RFF-leningen die aan ons land zijn toebedeeld? Hoe raakt het eventueel overhevelen van deze leningen naar het REPowerEU plan aan Nederlandse voornemens ten aanzien van deze leningen? De leden van de D66-fractie zijn bijzonder kritisch over het inzetten van extra ETS-rechten uit het marktstabiliteitsmechanisme. Zet dit de integriteit van het ETS-stelsel niet onder druk? Tot hoeveel extra CO₂-uitstoot leidt dit? Drijft dit de prijs van de CO₂ niet omlaag, mogelijk in een tijd waar als gevolg van laagconjunctuur de prijs (nog) verder zakt? In het geval van het inzetten van extra ETS-rechten, is de inzet van Nederland dat ook een mechanisme moet worden ontwikkeld deze in een later stadium weer aan de markt te onttrekken? Zo nee, waarom niet?

Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de onderliggende stukken voor het schriftelijk overleg over de kabinetsappreciatie van REPowerEU en hebben daarover nog enkele vragen.

De leden van de CDA-fractie lezen dat het kabinet positief tegenover het ophogen van het bindende EU-doel voor energie-efficiëntie van

negen naar 13 procent staat, maar dat de uitvoerbaarheid en haalbaarheid nog wel moeten worden getoetst om daadwerkelijk te kunnen beoordelen wat de verhoging van dit doel zou betekenen voor Nederland. Zij vragen de Minister op welke termijn deze beoordeling gereed zal zijn, hoe de Kamer daarover geïnformeerd zal worden en wat zijn eerste inschattingen zijn van de gevolgen voor Nederland van een verhoogd Europees doel voor energie-efficiëntie.

De leden van de CDA-fractie constateren dat de Europese Commissie een oproep aan lidstaten doet om onder andere de doelen voor 2030 voor de inzet van hernieuwbare waterstof in de industrie op te hogen (van 50 naar 75 procent). Deze leden hebben daar grote vraagtekens bij. Niet alleen omdat het oorspronkelijk doel van 50 procent al erg ambitieus en voor de Nederlandse industrie moeilijk te halen is, maar ook omdat de onlangs gepubliceerde delegated regulation over groene waterstof wat hen betreft onrealistisch strenge eisen stelt aan wat groene waterstof mag heten. Zij vragen de Minister in hoeverre hij een ophoging van het doel voor de inzet van hernieuwbare waterstof in de industrie voor Nederland haalbaar acht en hoe hij in dat kader aankijkt tegen de strenge eisen voor groene waterstof die voortkomen uit de delegated regulation. Voorts merken deze leden op dat Nederland binnen het Pentalateraal Energie Forum de werkzaamheden op het terrein waterstof coördineert en daarbij actieve bijdragen levert aan het realiseren van gezamenlijke posities binnen de Europese Unie om de markt van hernieuwbare waterstof te ontwikkelen. Zij vragen de Minister daarom tevens hoe er binnen Pentalateraal Energie Forum aan wordt gekeken tegen de onlangs gepubliceerde delegated regulation, met name waar het gaat over de belemmeringen die deze verordening op kan werpen voor het ontwikkelen van de waterstofmarkt. De leden van de CDA-fractie merken op dat de Europese Commissie ook voorstellen doet om besluitvorming en vergunningverlening voor hernieuwbare energieprojecten te versnellen, onder andere met renewables, go-to areas en het aanmerken van energie als overstijgend publiek belang. Zij lezen dat de Minister nog vragen heeft over hoe het aanmerken van energie als overstijgend publiek belang zich verhoudt tot bestaande milieuwetgeving, wat deze voorstellen van de Commissie kunnen betekenen in het kader van de stikstofproblematiek die ook energieprojecten in de weg staat en of deze voorstellen ook van toepassing zullen zijn op carbon capture and storage-projecten (CCS). Deze vragen worden door de leden van de CDA-fractie gedeeld. Zij horen graag van de Minister op welke termijn hij hierover duidelijk verwacht vanuit Europa en welke stappen hij zet om de Commissie ertoe te bewegen met deze voorstellen zoveel mogelijk ruimte te creëren voor snelle realisatie van energie- en CCS-projecten in Nederland. Zet de Minister bijvoorbeeld actief in op het toepassen van deze Europese voorstellen op CCS-projecten?

De leden van de CDA-fractie constateren dat het kabinet inzet op meer wet- en regelgeving voor energiebesparing door de doelgroep van de energiebesparingsplicht uit te breiden en daarbij ook extra middelen beschikbaar stelt voor toezicht en handhaving. Naast deze inzet op verplichte energiebesparing zien deze leden graag dat het kabinet ook meer inzet op vrijwillige maatregelen en samenwerking binnen het bedrijfsleven, onder andere door hulp te bieden aan bedrijven om op zoek te gaan naar besparingsmogelijkheden. Deze leden wijzen er in dit kader op dat in verschillende landen in de afgelopen jaren al is gewerkt met «energy efficiency networks». In deze netwerken staat het van elkaar leren centraal staat en medewerkers van bedrijven bij elkaar in de keuken kijken en van elkaar leren hoe ze energiebesparingsmaatregelen succesvol kunnen nemen. Zij vragen de Minister welke mogelijkheden hij ziet om ook in Nederland energiebesparingsnetwerken op te zetten en daarmee naast verplichte maatregelen ook meer vrijwillige energiebesparingsmaatregelen te stimuleren.

Vragen en opmerkingen van de leden van de Partij voor de Dieren-fractie

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie hebben kennisgenomen van de Appreciatie REPowerEU. In deze appreciatie staat dat de ambitie om onafhankelijk te worden van Russische energiebronnen in het REPowerEU kan rekenen op veel steun van het kabinet, en dat het kabinet ook vindt dat het plan goede handvatten biedt voor de vergrote inzet op energiebesparing en hernieuwbare energie.

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie zijn van mening dat het kabinet zo een eenzijdig beeld geeft van REPowerEU en de plannen van het kabinet zelf. Hoe laat de vergrote inzet op energiebesparing en hernieuwbare energie waar de Minister over schrijft zich vertalen in de vergrote inzet op kolen, extra gaswinning boven de Wadden en de import van schaliegas?

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie constateren dat de positie van mest in de energietransitie in het voorstel en door het kabinet wordt verstevigd, terwijl mest geen duurzame energiebron is. Het staat ook op gespannen voet met de motie-Ouwehand en Simons over mestvergisters uitsluiten van SDE++-subsidies (35 925, nr. 31) en de aangenomen motie-Vestering over het geen subsidies voor nieuwe mestvergistinginstallaties in de kringloopvisie (35 925 XIV, nr. 13) en dus met hoe de Kamer aankijkt tegen de rol van mest in de energietransitie. Waarom blijft de Minister de wens van de Tweede Kamer negeren?

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie constateren dat REPowerEU-plan de mogelijkheid creëert voor lidstaten zelf om excessieve winsten te belasten. De Minister geeft aan tegenstander te zijn van het belasten van overwinsten. Betekent dit dat de Minister ook tegenstander is van een solidariteitsheffing? Samen met een meerderheid in de Tweede Kamer zijn de leden van de Partij voor de Dieren-fractie juist voorstander van een solidariteitsheffing. Hoe verhoudt het standpunt van het kabinet tegen het belasten van excessieve winsten zich tot de wens van de Kamer voor een solidariteitsheffing?

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie constateren ook dat het kabinet tegenstander is van maximumprijzen op de groothandelsmarkt voor fossiele brandstoffen. Hier handelen grote bedrijven zoals Vitol, Trafigura en Cargill, die grote winsten maken ten koste van mens, dier, natuur, milieu en klimaat. De Minister geeft aan dat het terughoudend is met prijsregulering, omdat dit vraag- en prijsopdrijvend zou kunnen werken. Maar waarom grijpt het kabinet dan niet ook tegelijkertijd in in de nationale vraag naar gas? De leden van de Partij voor de Dieren-fractie hebben sinds het begin van de oorlog in Oekraïne gepleit voor het in werking stellen van het afschakelplan voor niet-essentiële afnemers, zoals de sierteelt, om de vraag naar gas te reduceren. Erkent de Minister dat hij zo zijn eigen argumentatie ondermijnt?

Daarnaast maakt REPowerEU staatssteun mogelijk voor zwaar getroffen bedrijven. De leden van de Partij voor de Dieren-fractie constateren dat woningbouwcorporaties worden genoemd als voorbeeld, maar vragen of het hier ook kan gaan om de fossiele industrie en andere grote vervuilers en grootverbruikers. Kan de Minister een lijst publiceren van bedrijven die mogelijk in aanmerking kunnen komen? Indien het met REPowerEU mogelijk wordt om ook staatssteun te geven aan de fossiele industrie en andere grote vervuilers en grootverbruikers, is het kabinet dan ook bereid om gebruik te maken van deze mogelijkheid?

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie constateren tot slot dat Greenpeace heeft gezegd dat REPowerEU zich richt zich op het diversifiëren van invoer van olie, gas en uranium van andere leveranciers, in plaats van dat het een einde maakt aan de afhankelijkheid van Europa van deze brandstoffen. Waarom is het kabinet voorstander van het vervangen van fossiele brandstoffen en zet het kabinet nog steeds niet alles op alles

om echt te besparen, dat wil zeggen per saldo minder energie te verbruiken en te verduurzamen met zonne- en windenergie zonder ook andere ongewenste transitie, zoals naar het gebruik van mest en houtige biomassa, in gang te zetten?

Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de onderliggende stukken. Deze leden steunen het doel van deze voorstellen, namelijk het verkleinen van de afhankelijkheid van Russisch gas, maar zij maken zich zorgen dat Russisch fossiel zal worden vervangen door ander fossiel en er zo nieuwe afhankelijkheden worden gecreëerd waar de planeet uiteindelijk niks mee opschiet.

De leden van de SP-fractie zijn bezorgd over dat de transitie een verdienmodel voor de petrochemische industrie dreigt te worden en dat deze bedrijven de kans krijgen om doelen af te zwakken. Wat vindt de Minister van de enorme lobby die plaatsvindt vanuit de industrie om invloed uit te oefenen op de plannen? Zouden we daar geen paal en perk aan moeten stellen en nadere regels voor moeten maken? Voorts vragen deze leden of de Europese Commissie nog een rol kan spelen bij het afromen van extreme winsten van de petrochemische en energiesector ten behoeve van een betaalbare energierekening voor huishoudens.

De leden van de SP-fractie hebben daarnaast enkele vragen over de EU-strategie voor externe energiebetrekkingen. Hoe is de Europese Commissie van plan de risico's voor investeringen voor de private sector te verkleinen, zoals beschreven staat in het fiche? Kan de Minister aangeven wat de rol van H2global en de Global European Hydrogen facility respectievelijk zou moeten worden en wat deelname van Nederland aan deze platforms kan opbrengen? Welke rol zal de petrochemische industrie moeten spelen binnen deze platforms?

Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdA- en GroenLinks-fractie

De leden van de PvdA- en GroenLinks-fractie hebben kennisgenomen van REPowerEU en de kabinetsappreciatie hiervan. Zij hebben hier enkele vragen en opmerkingen over.

De leden van de PvdA- en GroenLinks-fractie zien energiebesparing als de belangrijkste oplossing om op korte termijn onafhankelijk te worden van Russische energie en hoge kosten te voorkomen. Zij vragen het kabinet daarom om het maximale potentieel op dit gebied te benutten. In dit verband staan deze leden positief tegenover de verhoging van het EU-bindende doel in de Energy Efficiency Directive en vragen hoe dit doel zich zou doorvertalen naar Nederland. Voorts vragen zij of de Minister het eens is dat het voor de naleving van deze richtlijn beter zou zijn als er bindende doelen zijn per lidstaat. Is de Minister bereid om zich hiervoor in te zetten? Wat zijn de gevolgen als het EU-bindende doel niet wordt gehaald?

De leden van de PvdA- en GroenLinks-fractie horen graag of er al een voorlopig beeld is van de concrete gevolgen van dit hogere doel voor het Nederlands beleid. Deelt de Minister de mening dat een verdere aanscherping of uitbreiding van de energiebesparingsplicht een goede maatregel zou zijn?

De leden van de PvdA- en GroenLinks-fractie lezen dat de Commissie meer werk wil maken van energy audits en informatiecampagnes. Zij vragen op wat voor een manier het kabinet hier invulling aan gaat geven. Deelt de Minister de mening dat er nog veel te winnen is op dit gebied? Is de Minister bereid om aanvullend op het nationaal isolatieprogramma ervoor te zorgen dat huishoudens en bedrijven laagdrempelig een energy

audit kunnen krijgen? Is de Minister bereid om meer in te zetten op informatiecampagnes dan nu gebeurt?

De leden van de PvdA- en GroenLinks-fractie vragen op welke manier het kabinet wil bijdragen aan het hogere doel voor hernieuwbare energie in de Renewable Energy Directive (RED). Denk het kabinet hierbij aan aanvullende opwek op zee, op land of beide? Hoe zal dit worden bewerkstelligd?

De leden van de PvdA- en GroenLinks-fractie lezen dat de Commissie aanpassingen in de RED voorstelt om vergunningverlening voor hernieuwbare energie-installaties te versnellen. Deze leden zijn van mening dat snellere procedures noodzakelijk zijn om de klimaatdoelen te kunnen halen maar vinden tegelijk dat er voldoende aandacht moet blijven voor maatschappelijke draagvlak en ecologische aspecten. Kan de Minister verder ingaan om de risico's van snellere procedures en de manieren waarop risico's gemitigeerd kunnen worden?

De leden van de PvdA- en GroenLinksfractie vinden het niet gepast om ETS-rechten te veilen uit het marktstabiliteitsreserve om REPowerEU mede te financieren. Zij zijn daarom tevreden met het kabinetsstandpunt op dit vlak. Is de Minister bereid om dit punt stevig naar voren te brengen tijdens de onderhandelingen over het pakket?

De leden van de PvdA- en GroenLinks-fractie zien graag zoveel mogelijk coördinatie van lidstaten van de Europese Unie als het gaat om het beheersen van deze crisis. Mocht de leveringszekerheid van gas binnen de Europese Unie echt in gevaar komen dan moeten er moeilijke keuzes worden gemaakt. Zo zullen er keuzes moeten worden gemaakt over bedrijven die worden afgeschakeld. Er zal dan EU-breed moeten worden geprioriteerd. Worden hier voorbereidingen voor getroffen, mocht deze situatie zich voordoen? Hoe wordt hierover besloten? Wordt hier binnen de Europese Unie of door de Minister al over nagedacht? Deze leden maken zich grote zorgen over een gebrek aan besluitvaardigheid van de Europese Unie als geheel wanneer de crisis verergert.

De leden van de PvdA- en GroenLinks-fractie lezen dat het kabinet terughoudend is als het gaat om gezamenlijke inkoop van gas, vanwege de marktverstoringende werking. Deze leden missen de onderbouwing waarom in dit geval een marktverstoringende werking nadelig zou zijn. Heel veel overheidsbeleid is marktverstoringend, ook op het gebied van energie. Het laatste voorbeeld hiervan is de subsidiëring met honderden miljoenen euro's van gasopslagen. Deze leden zien graag dat EU-lidstaten niet tegenover elkaar worden uitgespeeld. Een verstoring van de markt is in dit geval dan ook juist een voordeel. Deelt de Minister deze analyse?

Vragen en opmerkingen van de leden van de Volt-fractie

De leden van de Volt-fractie hebben kennisgenomen van de brief Appreciatie REPowerEU en hebbend daarover enkele vragen.

De leden van de Volt-fractie vragen de Minister toe te lichten waarom het kabinet positief oordeelt over het gebruik van het Recovery and Resilience Facility (RRF) en overige fondsen om onafhankelijk te worden van Russische fossiele energie.

De leden van de Volt-fractie vragen de Minister waarom Nederland niet inzet op het oprichten van nieuwe fondsen voor het Financieren van RePowerEU.

De leden van de Volt-fractie vragen de Minister wat zijn appreciatie is van de amendement op het RRF «A targeted exemption from the obligation to apply the do-no-significant-harm principle laid down in Art. 5(2) for reforms and investments improving energy infrastructure to meet immediate security of supply needs for oil and gas, notably to enable diversification of supply in the interest of the Union as a whole». Is de Minister bereid er voor te pleiten dat er geen geld uit de bestaande

fondsen zal vloeien naar het stimuleren voor infrastructuur van fossiele
-gas en oli- energiebronnen?

II Antwoord / Reactie van de Minister